
In memoriam

ЗБИРАЙМО НАМИСТИНКИ СПОДІВАНЬ...

Вікторія СКЛЯРОВА
краєзнавиця, гід,
м. Харків

Вжиття моєї родини Роман Кісь увійшов далеко-далеко 2009-го. Студенти Донецького університету Сергій Стуканов і Юрій Матушак, які мріяли надати своєму вишу ім'я Василя Стуса, перейшли в особистому спілкуванні на українську мову та заснували молодіжну газету «Поштовх», шукали однодумців і презентували, спільно з паном Романом, його книгу «Осторожь Азіопи. Фінал Третього Риму».

Спочатку була зустріч із викладацько-студентською аудиторією Харківського національного університету, а після неї — телевізійний круглий стіл у студії «Майдан Свободи». Маючи на меті створити допис для обласної газети «Головне», я, увімкнувши диктофон, нотувала найважливіші тези. Із подивом відчула, що конспектую все — до коми, бо кожне слово, кожна кома важили; цікавим і новим був кожен наступний поворот думки автора книг.

У неформальній розмові опісля етеру пан Роман висловив смуток щодо браку часу і неможливості побачити доброго приятеля родини — Валерія Бондаря, знаного харківського графіка, автора меморіальних знаків подій українського Харкова. Мені вдалось ту зустріч влаштувати. Дізнавшись про візит пана Романа, В. Бондар був щасливий побачитись з ним наступного дня і провести на поїзд. Зустрілись ми втрех о 9-й ранку, а поїзд вирушав десь по 12-й, тож мали тригодинне розкішне спілкування.

Валерій Бондар приніс пану Роману п'ять білих аркушів і попросив на кожному з них написати по одній тезі — для майбутніх спільних колажів. За столиком привокзальної кав'ярні ідеї швидко опинились на папері, а решту часу пан Роман нам ті ідеї розтлумачував.

Таким було перше прощання. Таким був і початок десятирічних спільних мандрів стежками українських смислів.

Стаття про телепередачу написалась легко. Телефоную панові Роману, прошу email адресу, аби надіслати шкід на вчитку. У відповідь чую: «Створи, будь-ласка, скриньку на ім'я kholeryk і надішли мені пароль». Так і зробила. Щаслива, що була причетною до діджиталізації Навчителя.

Обмінюючись дзвінками час від часу, інформували одне одного про новини: пан Роман доповідав про стан справ із виданням філософських щоденників «Квадриги», від мене дізнавався про стан українських справ у Харкові, бо місто він вважав надважливим у справі деколонізації України. У коротесеньких розмовах він зазвичай вітав нас з українськими

святами, передавав вітання, потужно надихав мене, мою родину, друзів.

Щойно «Квадрига» вийшла з друку, підготували спільно серію дискусій-презентацій серед студентів Харкова, Полтави, Сум.

У Харкові пан Роман вже мав широке коло шанувальників, серед яких студенти і викладачі кількох місцевих університетів і Академії культури, громадські активісти КУНу й СУМу, поступівці, завсідники Книгарні «Є». Для кожного знаходив влучну думку.

Блискуче інтерв'ю дав пан Роман Тетяні Терен, яка вела в той час «Книжковий кошик». Нині вона очолює РЕН-клуб.

Дещо складніше було в Сумах. Студенти Академії банківської справи — здебільшого російськомовні, як і викладач, спочатку взагалі не розуміли, про що йдеться. Та поволі stepbyster пан Роман їх розговорив. І що ж почули ми від них? Біль, сум за втраченим «Союзом нерушимим»! Питаннячко звучало характерне: «Зачем он тут нам впарює всьо ето?» У підсумку зустрічі — взаємна втома і спустошеність, але не безнадія, ні.

Інакше зустріли у Полтаві. Історики, філологи і журналісти запитували, слухали і чули, жваво коментували складні постулати нового, феєричного доповідача. Очі промовця й слухачів світилися щастям! Авдиторія була саме його!

Нарешті знову Харків. Зала громадського об'єднання «Поступ» збирала цвіт української спільноти. Пана Романа з презентацією книг уважно слухають понад вісімдесят людей. На запитання, а чому ж «Квадрига», — чують у відповідь: «Наш внутрішній порив у височінь прискорюється, употужнюється взаємопроникненням Чотирьох Динамічних Сил, якими є Філософія і Наука, Поезія і Жива Віра, які і розгортають для людини горизонти її граничних смислів».

З собою пан Роман мав три примірники журналу «Transfiguratio», власноруч із любов'ю скомпонованого, щедро проілюстрованого похресником-племінником Андрієм Кісем розкішними світлинами скульптурних композицій з Галицьких цвинтарів. Цей альманах християнської думки містив знакову рубрику «Назад до Сквороди» (у глибочину власного єства, у бездонність Душі і Духа) про самопізнання і самопоглядання. Один примірник пан Роман

Роман Кісь. Тут і далі світлини з приватного архіву Оксани Кісь

підписав отцю Віктору Маринчаку, який на Поступівській зустрічі чудово рефлексував почуте. Другий — моїй родині, разом із книжкою нашого харківця Дмитра Багалія «Український мандрований філософ Григорій Скворода». «А третій, — каже до мене, — на твій особистий розсуд». «Гаразд, — відповідаю. — То завтра ідем до Сквородинівки, передасте музею власноруч».

Останній день насиченого тижня ми присвятили подорожі до літературно-меморіального музею нашого філософа-любомудра. Пропонувала багатьом, та їхали ми втрьох з паном Романом і моїм другом Леонідом Онищенком, фізиком-ядерником, який також відчув, наскільки є важливим «усуцільнювати фрагментовану тканину українського простору», до чого закликав нас пан Роман. Тоді я ще не мала гадки, яким насиченим стане продовження моєї власної сквородіани.

Пишу спогади і гортаю спільні фото.

Київ 2016. Мовний Майдан. Доволі небезпечно. Підтримати пана Романа прийшов його син Зорян. Проїшла коротка і потужна злива. Вийшло сонце. Ми стоїмо промоклі, та щасливі: людей багато, і голос наш почують, бо вага суспільного запиту велика.

Харків 2013. Майдан Гідності. Зима. Університетський Сад Шевченка. Координую виступи зі сцени. Найкращі спікери отримують призи — брошури, які надрукували нам у ХПГ — «Українська хартія вільної людини» від «Групи «Перше Грудня». В той самий час пан Роман звертається до харківців, які проходять повз, вулицею Сумською, не розуміючи, для чого ми зібрались. Спокійно, конструктивно, наполегливо пояснює старим і молодим, яка є в

Україні небезпека, ким є для неї Добкін з Кернесом, а хто її рятівники.

Весна 2014. Знов на Майдані пан Роман. Тепер з ним нова книжечка з підписом «САМВИДАВ» на червоній обкладинці, назвою «Чотири постулати стосовно деколонізації України» і палким ЗАКЛИКОМ «До молоді. ДО СТУДЕНТІВ. **До всіх свідомих українців**» ЧИНИТИ ВСІЛЯКИЙ СПРОТИВ і дати відсіч неокolonіальному режимові, що намагається знищити живий організм нашої нації — її мовленнєво-комунікативно-смысловий простір.

Літо 2014. Недільне Віче на Майдані Свободи. Слово бере пан Роман. Звертається до харківців із проханням підтримати щойно звільнений Слов'янськ — зібрати літературу українською, а також гуманітарну допомогу для діточок, яких з родинами перемістили з окупованих частин Донеччини. «Слов'янськ — не той, що був до окупації. Люди розгублені, дезорієнтовані, і все, що їм від вас потрібно — теплі слова підтримки, аби відчутти себе українцями. Тому приїдьте до Слов'янська і просто означте там свою присутність».

За тиждень ми зустрілись у Слов'янську. Пан Роман сам привіз зі Львова кілька сотень книг, часописів, свою газету-дайджест «ПОШТОВХ». Книжки і канцтовари, іграшки, теплі дитячі речі привезли й ми. Віднесли до Центральної бібліотеки. Там влаштували нам чаювання і зустріч із місцевим депутатом. Модерував розмову пан Роман. Наші питання й репліки і, звісно, підсумки пана Романа помітно вплинули на погляди бібліотечних працівниць і гостя — депутата, який балотувався на пост мера міста.

Продовження тієї подорожі для мене і моїх колег і колежанок триває дотепер.

Вже самостійні наші мандри-зустрічі сягнули Краматорська, Бахмута, Дворічної, Сподобівки та Новомиколаївки, а також Фастова, Бродів, Радивиловка, Жовкви, Львова.

Шляхи пана Романа пролягли на схід: Дніпро і Маріуполь з блок-постами по дорозі до місць, де чути вибухи і стрілянину. Роздаючи на блок-постах газету «ПОШТОВХ», яку успадкував від вбитого під Іловайськом донецького студента Юрка Матуцака, і власноруч наповнював її, він надихав, підтримував бійців. Так само Роман Кісь підтримував і надихав нас у Харкові, Сумах, Дніпрі, Полтаві, так усучільнював, ткав український простір.